

Adroddiad i'r	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
Dyddiad y cyfarfod	9 Mehefin 2023
Aelod Arweiniol	Y Cyngorydd Julie Matthews, Aelod Arweiniol Polisi, Cydraddoldeb a Strategaeth Gorfforaethol
Pennaeth Gwasanaeth	Lisa Jones, Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd
Awdur yr adroddiad	Steve Price, Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl	Polisi'r Cyngor ar Hyfforddiant Aelodau

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae'r adroddiad hwn yn darparu gwybodaeth ar faterion hyfforddiant a datblygiad aelodau.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Pwrpas yr adroddiad hwn yw cael barn ac argymhellion y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd, cyn ystyried hyfforddiant i aelodau gan y Cyngor llawn.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn:

3.1. Nodi'r adroddiad ac amlygu pynciau hyfforddiant i aelodau i'w trafod yn y dyfodol.

3.2. Gwneud argymhellion priodol i'r Cyngor llawn ar ofynion hyfforddiant gorfodol i aelodau.

4. Manylion yr adroddiad

Cyflwyniad

- 4.1. Bu i raglen o ymsefydlu, hyfforddiant a datblygu i aelodau ddechrau yn syth ar ôl etholiadau'r Cyngor ym Mai 2022. Mae'r sesiynau a gyflwynwyd fel rhan o'r ymsefydlu cychwynol i aelodau newydd a'r rhai oedd yn dychwelyd, yn cynnwys hyfforddiant ar God Ymddygiad y Cyngor, darpariaeth TGCh aelodau, ymgyswddo â gwasanaethau, cydraddoldeb ac amrywiaeth, diogelu a chyflwyniad i Graffu. Darparwyd hyfforddiant hefyd i gyflawni swyddogaethau penodol fel aelodau (er enghraifft, i aelodau o'r Pwyllgorau Cynllunio neu Lywodraethu ac Archwilio, a gweithredu fel 'rhiant corfforaethol'). Mae cyfleoedd hyfforddi wedi parhau gyda sesiynau ar gyfer aelodau o'r pwyllgor trwyddedu, ail-ymweld â Chraffu a Rheoli Trysorlys.
- 4.2. Mae'r gweithdai rheolaidd i bob aelod o'r Cyngor wedi bod yn fforwm ar gyfer hyfforddiant a rhannu gwybodaeth ar amrywiaeth o bynciau megis newid hinsawdd a materion ecolegol; proses gosod cyllideb y Cyngor; strwythur gweithredol y Cyngor; a gwaith gwasanaethau cyhoeddus rhanbarthol strategol. Cynllunnir mwy o Weithdai Cyngor.
- 4.3. Mae adrannau unigol o'r Cyngor yn darparu hyfforddiant yn rheolaidd i aelodau mewn amrywiol ffurfiau ar y gwasanaethau a ddarparant. Yr hyfforddiant a ddarperir gan swyddogion ac adrannau'r Cyngor yw rhan helaethaf yr hyfforddiant i aelodau, er y defnyddir hyfforddiant a hwyluswyr allanol hefyd pan fo'n briodol.

E-Ddysgu

- 4.4. Mae datblygiad adnoddau e-ddysgu ar gyfer aelodau wedi ei gydlynu'n genedlaethol gan Rwydwaith Swyddogion Cefnogi Aelodau, ar y cyd â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC); ac mae llwyfan e-ddysgu cenedlaethol i aelodau bellach ar gael.
- 4.5. Dosbarthwyd canllaw ddrafft ar ddilyn y modiwlau e-ddysgu i aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democraataidd ym Mawrth 2023, ar gyfer gwirio ymarferoldeb y Ganllaw a'r safle e-ddysgu. Mae'r Ganllaw ddrafft ynghlwm yn atodiad 1.

Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru

4.6. Mae CLILC yn darparu amrywiaeth o gefnogaeth i aelodau gan gynnwys deunyddiau canllaw a rhaglenni hyfforddiant. Yn flaenorol mae'r Cyngor wedi gweithio gyda CLILC yn arbennig ar hyfforddiant ar swyddogaethau Craffu a Chabinet, er enghraifft gyda sesiynau sgiliau cadeirio a chwestiynu Craffu. Mae'r Cyngor hefyd yn cymryd rhan yn 'Rhaglen Arweinyddiaeth i Gynghorwyr CLILC', ar y cyd ag Academi Cymru a Llywodraeth Cymru. Mae'r Rhaglen Arweinyddiaeth ar gyfer cynghorwyr mewn swyddi arweinyddiaeth, i roi'r wybodaeth ddiweddaraf iddynt o ran arweinyddiaeth wleidyddol a'r wybodaeth a'r sgiliau maent eu hangen i wneud eu swyddi. Pan fo gan CLILC yr arbenigedd, bydd hefyd yn ystyried ceisiadau am hyfforddiant pwrpasol.

Aelodau Cyfetholedig

4.7. Mae aelod cyfetholedig neu aelod lleyg yn rhywun nad ydynt yn gynghorydd (nad ydynt wedi eu hethol i'r Cyngor), ond yn unol â gofynion statudol, maent yn eistedd ar un o bwyllgorau'r Cyngor. Mae gan y Cyngor aelodau cyfetholedig ar y tri phwyllgor craffu ar gyfer busnes addysg; ar y Pwyllgor Safonau; ac ar y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Mae'n ofyniad cyfreithiol i gadeiryddion y Pwyllgorau Llywodraethu ac Archwilio a Safonau fod yn aelodau lleyg.

4.8. Yn ddiweddar mae'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu'r Cyngor wedi gofyn i aelodau cyfetholedig Craffu Addysg a Llywodraethu ac Archwilio gael eu gwahodd i ddigwyddiadau hyfforddiant Craffu. Bu i aelodau cyfetholedig Craffu a Llywodraethu ac Archwilio fynychu'r sesiwn hyfforddiant 'Ail-ymweld â Chraffu' gyda chynghorwyr yn Ebrill 2023, a threfnwyd hyfforddiant craffu pellach ar Sgiliau Cadeirio Craffu; Sgiliau Cwestiynu Craffu; a Chraffu Effeithiol ar gyfer Gwell Canlyniadau.

Hyfforddiant Gorfodol a Dewisol

4.9. Gall y Cyngor benderfynu dewis hyfforddiant penodol i fod yn orfodol i holl aelodau, neu i aelodau sy'n gwneud swyddogaethau penodol. Mae mynychu o leiaf un sesiwn hyfforddiant ar God Ymddygiad Aelodau yn ystod bob tymor llawn yn hanfodol, gan fod y gofyniad wedi ei gynnwys yn y Cod Ymddygiad Aelodau. Mae gan y Cyngor hyfforddiant gorfodol i aelodau o'r Pwyllgor Cynllunio trwy gytuno i'r egwyddor o aelodau'r pwyllgor ond yn pleidleisio ar faterion cynllunio os ydynt wedi cwblhau

hyfforddiant cynllunio diweddar, digonol. Mae dau sesiwn hyfforddiant cynllunio o fewn cyfnod o 12 mis.

4.10. I alluogi aelodau i gyflawni eu rhwymedigaethau, byddai angen cynnig unrhyw hyfforddiant gorfodol ar amseroedd priodol, a dros gyfnod realistig. Nid yw'r trefniadau polisi rheolwr atebol a hyfforddiant i staff yn briodol at gyfer aelodau gan eu bod yn ddeiliaid swydd wedi eu hethol yn hytrach na gweithwyr. Fodd bynnag, gallai'r Cyngor benderfynu gorfodi polisi hyfforddiant gorfodol i aelodau, er enghraifft trwy:

- Darparu cofnodion hyfforddiant i'r arweinwyr grŵp
- Adrodd ar gofnodion hyfforddiant gorfodol i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
- Cyhoeddi presenoldeb mewn hyfforddiant a diffyg cydymffurfio â gofynion gorfodol
- Grwpiau yn ystyried materion hyfforddiant wrth ddyrannu swyddogaethau i'w haelodau.

4.11. Yn 2018 penderfynodd y Cyngor blaenorol y byddai'r cyrsiau hyfforddiant canlynol yn orfodol:

- Y Cod Ymddygiad - unwaith y tymor.
- Cynllunio - dau ddigwyddiad hyfforddi bob blwyddyn (ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Cynllunio).
- Trwyddedu - dau ddigwyddiad hyfforddi bob blwyddyn (ar gyfer Aelodau'r Pwyllgor Trwyddedu).
- Diogelu'r Cyhoedd a GDPR - hyfforddiant blynyddol ond diwygiwyd i unwaith y tymor
- Cyllid Llywodraeth Leol - unwaith y tymor
- Diogelu - unwaith y tymor
- Rhianta Corfforaethol – unwaith y tymor.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at Gynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem?

- 5.1. Nid yw'r adroddiad hwn yn cyfrannu'n uniongyrchol at y Blaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd aelodau etholedig sydd wedi'u hyfforddi ac yn cael cymorth priodol yn cyfrannu at berfformiad y Cyngor ym meysydd strategaeth, datblygu polisïau a gwneud penderfyniadau.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Darperir y mwyafrif o'r cynllun hyfforddi gan swyddogion y Cyngor. Nid yw hyn yn gofyn am arian ychwanegol ond mae yn gofyn am amser swyddogion ac mae hynny'n ffactor ym maint a chymhlethdod y rhaglen hyfforddi y gellir ei darparu. Mae angen hwyluso rhai meysydd hyfforddiant yn allanol gyda chostau'r hyfforddiant hwn yn dod o'r gyllideb hyfforddiant aelodau.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?

- 7.1. Nid oes angen asesiad o'r effaith ar les ar gyfer yr adroddiad hwn.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

- 8.1. Adroddir ar faterion hyfforddi a datblygu aelodau i'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd a'r Cyngor llawn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

- 9.1. Nid oes angen datganiad gan y Prif Swyddog Cyllid ar gyfer yr adroddiad hwn.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- 10.1. Nod hyfforddiant a datblygiad yw rhoi'r sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen ar aelodau i gyflawni gwahanol swyddogaethau'r cynghorydd a'r aelod lleyg modern. Heb yr hyfforddiant a'r datblygiad priodol mae mwy o risg hefyd y ceir cwynion ac y bydd penderfyniadau'n cael eu herio'n llwyddiannus. Fel nodwyd yn adran 6 uchod, i raddau helaeth mae darpariaeth hyfforddiant i aelodau yn dibynnu ar allu staff y Cyngor i ddarparu hyfforddiant ar eu meysydd gwaith a'u harbenigedd.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.